

Datum

Yttrande

Adress

August Palms Plats 1

Diarienummer

STK-2025-1382

Till

Justitiedepartementet

Remiss Justitiedepartementet - Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott Ju2025/01945

Kommunstyrelsen föreslås besluta att lämna följande yttrande:

Sammanfattning

Malmö stad avstyrker Justitiedepartementets förslag om att sänka straffbarhetsåldern till 13 år för vissa allvarliga brott. Förslaget saknar stöd i forskning och strider mot barnkonventionen samt FN:s barnrättskommittés rekommendationer.

Malmö stad framhåller att barns rätt till utbildning måste säkerställas. Förslaget innebär risker för att skolpliktiga barn vid frihetsberövande går miste om undervisning, vilket kan få långsiktiga konsekvenser för deras skolgång, framtida möjligheter och sociala utveckling. När dessa barn återvänder till skolan kommer ofta omfattande stödinsatser att krävas, vilket medför ökade kostnader för kommunerna.

Malmö stad anser att fokus i stället bör ligga på förebyggande insatser, stöd och rehabilitering, och att det är olämpligt att genomföra en så ingripande förändring innan pågående reformer har utvärderats och deras effekter är kända.

Yttrande

Malmö stad har tagit del av Justitiedepartementets utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott och lämnar följande synpunkter. Yttrandet grundar sig på ställningstaganden från berörda nämnder och på Malmö stads samlade bedömning av förslagens konsekvenser för barn och unga samt för kommunernas ansvar.

Malmö stad delar bedömningen att en generell sänkning av straffbarhetsåldern inte är ändamålsenlig eller önskvärd. Malmö stad ser dock med oro på förslaget om en särskild sänkning till 13 års ålder och bedömer att det innebär betydande risker ur både barnrättsligt, socialt och ekonomiskt perspektiv.

5. Straffbarhetsåldern sänks för allvarliga brott

Malmö stad delar Justitiedepartementets bedömning att en generell sänkning av straffbarhetsåldern inte vore ändamålsenlig eller önskvärd. Malmö stad avstyrker även förslaget om en särskild sänkning som skulle omfatta barn från 13 års ålder.

Det är mycket allvarligt att barn under 15 år blir involverade i grova brott som sprängningar, skjutningar och mord. Samhället har starka skäl att reagera på denna utveckling. Samtidigt pågår flera reformer och åtgärder inom det kriminalpolitiska området som rör barn och unga, vilket gör det svårt att överblicka de samlade konsekvenserna av redan genomförda och planerade förändringar. Malmö stad anser därför att det inte är lämpligt att genomföra en så ingripande åtgärd som att sänka straffbarhetsåldern innan dessa effekter är kända och utvärderade.

Att regeringen föreslår en så omfattande förändring jämfört med slutbetänkandet utan att en ny utredning har genomförts är en brist. Varken slutbetänkandet eller lagrådsremissen innehåller en plan för hur konsekvenserna av en sådan reform ska följas upp. Enligt Malmö stads bedömning kan förslaget leda till negativa effekter, däribland att brottsligheten ökar i stället för att minska. Det finns en påtaglig risk att barn under 13 år rekryteras till att begå brott för att undgå straff, vilket i förlängningen kan bidra till att kriminaliteten trycks längre ned i åldrarna och att barn får en tidig kriminell identitet.

Malmö stad vidhåller sin tidigare kritik mot förslaget i SOU 2025:11 om sänkt straffbarhetsålder till 14 år. Det saknas fortfarande tillräckliga resonemang om varför en sänkning inte riskerar att leda till att grov brottslighet förskjuts till ännu yngre åldrar. Malmö stad instämmer inte i utredarens bedömning att risken för att allt yngre barn kommer att begå grova brott till följd av den föreslagna förändringen är ringa.

Forskning visar att straffrättsliga ingripanden mot barn inte har brottspreventiv effekt, utan snarare ökar risken för återfall och social marginalisering. De mest effektiva åtgärderna sker utanför rättsväsendet och syftar till att stärka skyddsfaktorer som skolgång, trygghet och socialt stöd (Brå 2024:1). Ett ökat fokus på förebyggande insatser, stöd och rehabilitering är enligt Malmö stad mer verkningsfullt än straff för att minska brottslighet bland barn i yngre åldrar.

Malmö stad vill även framhålla att socialtjänsten och rättsväsendet har olika men kompletterande roller. De rättsvårdande myndigheternas uppgift är att markera att samhället tar avstånd från brottet, medan socialtjänstens ansvar är att utgå från barnets behov av skydd och stöd. Ett välfungerande samarbete mellan dessa aktörer kräver

nationellt stöd och kunskap om evidensbaserade metoder, samt en långsiktig strategi för att implementera sådana insatser.

Förslaget står även i strid med barnkonventionen. Barnkonventionen ska tolkas enligt en progressivitetsprincip, enligt vilken tidigare uppnådda rättigheter inte får urholkas. Att införa en lägre straffbarhetsålder utgör därför ett brott mot konventionen. FN:s barnrättskommitté har i sin allmänna kommentar nr 24 (2019) uttryckt oro över att sänkta straffbarhetsåldrar ofta grundas i samhällseliga påtryckningar snarare än i vetenskaplig förståelse av barns utveckling. Kommittén har tydligt uppmanat konventionsstater att under inga omständigheter sänka den lägsta straffbarhetsåldern, utan i stället verka för en enhetlig och högre minimiålder.

Även erfarenheter från Danmark visar att barn som döms tidigt får sämre skolresultat och minskad chans att fullfölja sin utbildning (Damm m. fl. 2017). Mot denna bakgrund anser Malmö stad att Justitiedepartementets förslag, som innebär en ännu med långtgående sänkning än tidigare, inte är bättre motiverat än det som tidigare presenterades. De resonemang som efterfrågades i tidigare remissomgångar saknas fortfarande, trots att behovet av en gedigen analys nu är ännu större. Malmö stad avstyrker därför förslaget om en särskild sänkning av straffbarhetsåldern till 13 år.

6. Vilka påföljder ska kunna dömas ut? Den som fyllt 13 år ska kunna dömas till samma påföljder som andra lagöverträdare under 18 år

Malmö stad avstyrker förslaget att barn från 13 års ålder ska kunna dömas till samma påföljder som andra lagöverträdare under 18 år. Malmö stad anser att lagstiftaren måste väga in förslagens konsekvenser för barns skolgång innan några förändringar genomförs. Det handlar inte bara om att säkerställa förenlighet med skolplikten och rätten till utbildning enligt 7 kap. skollagen (2010:800) och barnkonventionen, utan också om att värna en av de starkaste skyddsfaktorerna mot kriminalitet och utanförskap: en fullbordad skolgång.

Justitiedepartementet framhåller att barns rätt till utbildning och skolplikt ska hanteras genom den pågående reformen om frihetsberövande påföljder samt genom utredningen om Kriminalvårdens skolverksamhet (Ju 2025/00631). Malmö stad konstaterar dock att dessa reformer ännu inte är genomförda eller utvärderade. Därmed saknas underlag för att bedöma hur barns rätt till utbildning ska kunna säkerställas vid verkställighet av föreslagna påföljder.

Malmö stad vill särskilt framhålla att frågan om barns utbildning är alltför väsentlig för att överlåtas till verkställande myndighet. Det krävs tydliga och rättssäkra lösningar på systemnivå för att garantera barns rätt till undervisning även vid frihetsberövande. Att utkastet till lagrådsremiss inte närmare behandlar denna fråga är anmärkningsvärt,

särskilt med tanke på att det nu omfattar 13-åringar, en åldersgrupp där skolplikten gäller fullt ut och där utbildningens roll som skyddsfaktor är central.

7.1 Utredning av misstankar om brott som omfattas av den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder

Malmö stad avstyrker förslaget att samma regler som gäller för misstänkta över 15 år ska tillämpas på barn från 13 års ålder. Justitiedepartementet framhåller att häktade personer under 18 år har rätt till fyra timmars kontakt med personal eller annan varje dag och att dessa kontakter till exempel kan vara med skola. Malmö stad bedömer dock att en sådan begränsad kontakt är otillräcklig för att ersätta en fullvärdig skolgång för en 13- eller 14-åring.

Förslaget innebär att yngre, skolpliktiga barn kan komma att vara häktade i upp till fem månader, vilket motsvarar nästan en hel termin. En sådan situation riskerar att leda till att barn går miste om sin rätt till utbildning och därmed förlorar en av de viktigaste skyddsfaktorerna mot framtida kriminalitet och utanförskap. Malmö stad ser därför allvarligt på att lagrådsremissen saknar ett tydligt resonemang om hur barns rätt till utbildning ska säkerställas vid frihetsberövande.

10. Den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder bör tidsbegränsas

Malmö stad tillstyrker att den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder tidsbegränsas, om förslaget genomförs. Om förslaget, trots omfattande kritik, genomförs är en tidsbegränsning nödvändig för att möjliggöra en uppföljning och utvärdering av reformens effekter.

13.1 Ekonomiska konsekvenser

Malmö stad bedömer att förslaget kommer att medföra betydande kostnader för kommunerna. Enligt förslaget ska barn kunna häktas i upp till flera månader, men det framgår inte hur deras rätt till en fullvärdig skolgång ska säkerställas under denna tid. Det är osannolikt att den undervisning som ges i häkte kan motsvara en ordinarie skolgång, och elever som är häktade under flera månader kan komma att gå miste om en hel termin.

När dessa barn återvänder till skolan är det sannolikt att de kommer att behöva omfattande stödinsatser, anpassad undervisning eller till och med behöva gå om en årskurs. Detta kommer att leda till ökade kostnader för kommunerna, både administrativt och pedagogiskt. Erfarenheter från Danmark visar dessutom att barn som döms i tidig ålder får sämre skolresultat och minskad chans att fullfölja sin utbildning, vilket kan leda till fler elever på gymnasiets introduktionsprogram och ökade kostnader för både kommun och samhälle.

Malmö stad delar därför inte Justitiedepartementets bedömning att förslaget endast medför marginella kostnadsökningar.

Samordning av föreslagna förändringar

Malmö stad konstaterar, i likhet med Justitiedepartementet, att det pågår flera statliga utredningar inom närliggande områden. Malmö stad anser att föreslagna förändringar bör samordnas på ett sätt som möjliggör ett samlat och välavvägt genomförande. En sådan samordning är nödvändig för att underlätta genomförandet för berörda aktörer och för att säkerställa att reformerna får avsedda effekter.

Ordförande

[Förnamn Efternamn]

[Fyll i titel]

[Förnamn Efternamn]

[Här anger du om det finns reservationer/särskilda yttranden.]